

DIRKE PO GORSKEM POBOČJU

V poznem nedeljskem popoldnevu se počasi vracam z vrha Vremščice proti ovčji planini. V travi okrog vrha poležava na toplem sončku vse polno ljudi. Oprezam za redkimi potnikami, ki ravnokar razširjajo svoje rožnatordečkaste cvetove. Nekam malo se mi jih zdi letos, pred leti sem tod videl cele rožnate vrtove. Drobne majhne narcise, ki so jih polni travniki, pa se počasi poslavlajo. Tako žalostne in ovele so videti, sonce jih je zdelalo.

Tam pod stezico vidim velik rdeč cvet. Potonika! Ta je najlepša, si rečem. Približam se ji, se vsedem nekaj metrov stran in jo opazujem. Narahlo se ziblje v vetrčku, s cvetom pa se nasmiha radovednemu sončku. Vonjam njen opojni vonj in zdi se mi, kot da bi se pomešal z vonjem slanega morja, ki ga je vetrč prinesel tam daleč od Gradežve lagune.

Skoraj že sanjam v tej opojni tišini, ko v daljavi, in to ravno z morske strani, slišim strašno ropotanje. Gledam — in glej ga, zlomka, izza travnatega pobočja se približujeta čudni pošasti, dve veliki terenski vozili. Drvita čez drn in strn kakih sto metrov pod mano, ravno toliko, da opazim, da imata italijanske registrske tablice. Šoferja še bolj pritisneta na plin čez narcisna polja, da zasmrli po celotnem pobočju, in izgineta proti vrhu med dremajoče nič hudega sluteče planince.

Mnogokrat sem že bil na Vremščici, vendar kaj takega še nisem videl. Mogoče so predrzni Italijani prišli na Vremščico še z drugačnimi nameni: da izkopljejo nekaj narcis in potonik in jih posadijo v svoje vrtičke nekje na obronku Trsta.

Sprašujem se, verjetno pa tudi še mnogi drugi, kaj je z zakonom, ki prepoveduje vožnjo z motornimi vozili v naravnem okolju. Ali ta za tujce ne velja? In kdo je odgovoren za izvajanje in kaznovanje kršiteljev omenjenega zakona? Vedno me tudi moti, da zakonodajalec v isti koš z motornimi vozili meče tudi kolesarje. Saj kolesarji vendar ne onesnažujejo okolja, pa tudi talna podlaga se ob suhem vremenu pod kolesarjevimi kolesi v bistvu ne spreminja. Vendar kaže, da se ravno kolesarji še najbolj držimo omenjenega zakona, kajti v zadnjem času srečujem mnogo mladih mopedistov, ki se preizkušajo in dirkajo po markiranih planinskih poteh.

USTAVIMO MOTORIZIRANE NORCE!

Zavarujmo torej Vremščico! Pred leti so hoteli na tej gori postaviti planinsko postojanko, pa je potem — na srečo ali nesrečo nekaterih — niso. Mnoge zagrizene okoljevarstvenike moti že ovčja planina s svojimi objekti nekoliko nižje. Po Vremščici je rila in razkopavala bivša jugoslovanska armada, ki je sedaj tudi ni več. Ne vemo, kaj bo z usodo meteorološkega radarja na Slatni, sosednjem vrhu Vremščice. Domačini iz Senožec in okoliških vasi so se namreč izrekli proti kakršnikoli graditvi radarskih objektov. Ustavimo torej še te motorizirane norce! Če že morajo z jeklenimi konjički na Vremščico, naj jih pustijo vsaj na ovčji planini.

Pustimo Vremščico le ovcam, pastirjem in planincem! Naj ostane Vremščica spokojno mirna; le burji dovolimo, da tu in tam počese travnata pobočja in poboža krčevite kraške bore.

SESUTE DOMAČIJE, V KATERIH JE BILO ŠE PRED KRATKIM ŽIVLJENJE

MASORE

RAFAEL TERPIN

(Del vasi, razprostrt na grebenih nad Idrijco. Levi breg reke. Od Lužnika ob Idrijci do Pirhove luknje. Od kmeta Kogaja do Mgajneti. Vse hiše povezuje skupna steza. Nad hišami najvišja vrhova Jelenk — 1107 m in Golek — 831 m.)

Lahko bi se reklo, da je dan pust. 22. marec. Koledarska pomlad ne pomeni dosti. Po dolini hladno zavija, oblačno je, masorski domovi so zadelani v meglo. Napoved je srednje dobra. Utegnilo bi se celo odgrniti. Kaj bi torej menčili!

Navizam jo po cigu mostu čez Idrijco in v breg. Pridno obiram kljuke skozi brezove gaje, z rajd se oziram k Ta lesenim nogi na Lužniku. Zvrha gledano ima hiša prečudovito lego. Saj vem, da v resnici ni tako, še zdaleč ne. Vendar od zgoraj vidim, kako se reka in cesta objemajoč pleteta skozi tesen in na dolgem ovinku, kjer se reka raje stisne pod masorske strmine, si je našla svoj prostor hiša. Droben kotiček med cesto in reko. Dovolj

primeren kraj, da je bila v hiši dolga leta sloveča gostilna. Pri Ta lesenim nogi se ni smelo preveč glasno reči, bi utegnili zameriti. Stari oče, ki ga še poznal nisem, tako daleč so njegovi časi, je menda imel še iz prve vojske leseno nogo.

Do Kogaja (Masore 4) pelje prav dobra cesta. Včasih je nekoliko mehka, drugega ji ne gre očitati. Pes je od daleč zelo glasen. Pred hišo je na robu kovka videti ostanke stare žičnice, tam, od koder se še ves zimsko opljuskani svet prepadno prevesi k reki.

Z gospodinjo na hišnem pragu vrževa tri besede in grem naprej. Pot se lahko poravna. Pred kratkim so podrli nekaj lesa, tudi gnoj so že razvozili.

Klanec me je pošteno ogrel, srajca se mi je prilepila na hrbet in s čela se mi je prvič danes pocedilo.

Pod Petelinom je treba prestopiti suho grapo, steza naredi bližnjico čez grič in se ogne dolgemu snežnemu plazu.

Tu je torej Petelin (Masore 5). Zadnji gospodar je bil cestar, precej robusten možakar. Nositel je debela očala, sploh se je obnašal kot človek, ki komaj kaj vidi okrog